

DATED
NEWS
DELIVER BY
SATURDAY
DECEMBER 22

JAUNO LAIKS

WEEKLY NEWS
PERIODICAL
POSTAGE PAID
AT LARGO, FL
AND ADDITIONAL
MAILING OFFICE
(USPS 301-500)
ISSN 1089-8832

Published 48 times per year except the first week in January, the first week of May, the last week in June, the last week in December

Published weekly by: Latvian Newspaper "Laiks", Inc., 114 4th Ave NW, Largo, FL 33770
POSTMASTER: Send address change to: "Laiks", 50 Sternberger Ave Unit 5, Long Branch, NJ 07740
E-mail: LaiksDSR@aol.com

Volume LXIII Nr. 4 (77)

2018. gada 22. decembris – 11. janvāris

... katram gadam ir savs svētvakars.

DAINIS MJARTĀNS

Jauno Laiks saka lasītājiem paldies par uzticību

Divpadsmit gadus ar zināmu regularitāti pie jums nāca *Jauno Laiks*. Nu pienācis laiks teikt ardievas. Kā redaktors esmu uzrunājis jaunās un vidējās paaudzes autorus, iedrošinājis rakstīt, publicējis viņu pārdomas, dzejas rindas, komentārus. Esam regulāri informējuši par Amerikas latviešu jaunatnes apvienības (ALJA) aktivitātēm, par Latvijas un diasporas kultūras un subkultūras aktivitātēm.

Tagad, kad laikraksta *Laiks* izdevēji nolēmuši slēgt pielikumu *Jauno Laiks*, vēlos uzsvērt, ka mēs pārāk maz novērtējam mūsu laikrakstus *Laiks*, *Brīvā Latvija*, arī *Jauno Gaitu* un citus drukātos izdevumus, kas ir nozīmīgi mūsu laikmeta procesu atspoguļotāji un joprojām arī sabiedriskās domas veidotāji. Šodien tie iznāk, bet jau rīt tie var būt slēgti vai iznākt tikai elektroniskā formātā.

Patīkami, ka Amerikas latviešu jaunieši, kas galvenokārt komu-

nicē *Facebook* un citās sociālās saziņas vietnēs, nav atteikušies no *Vēja Zvanu* izdošanas. Visiem šiem izdevumiem pienāktos latviešu organizāciju finansiāls atbalsts.

Brīdī, kad Latvijas ekonomiskie rādītāji vēsta augšupeju, prātā nāk atziņa, ka galvenā Latvijas politikas problēma nav vis nau- das trūkums, bet gan Latvijas trūkums. Ar to domāju patriotisma, valstiskuma izpratnes, solidaritātes trūkumu...

Mums, no kuriem liela daļa latviešu izglītību ieguva ārzemēs, kas darbojās trimdas sabiedriskajās organizācijās, var atšķirties politiskie uzskati, atšķirīga ir mītnes zemes pieeja sociālajiem jautājumiem. Taču mūsu Latvijas vīzija ir daudz skaidrāka, es teikšu, ka tā ir pirmskara romantiskās – latviskās Latvijas sintēze ar Rietumu izpratni un modernu patriotismu.

Ir patīkami vērot, ka trimdas latvieši pārceļas uz dzīvi Latvijā

un pēdējo gadu emigranti iekļaujas diasporas sabiedriskajā dzīvē. Mans novēlējums laikraksta lasītājiem gadu mijā, kad Latvijai veltīti daudzi pozitīvi apsveikuma vārdi, – lai tas pozitīvais vēlējumu kopums virrotu arī ikdienas dzīvē. Lai lepnums par valsti nav vis mirkļa, vai viena svētku gada ietvaros, bet lai tā ir ikdienas neatņemama sastāvdaļa.

Priecīgus Ziemassvētkus, un lai piepildās ieceres Jaunajā gadā!

INGA UPEŠLĀCE

2x2 vasarā atgriezīsies Ziemeļamerikā

Šogad, pirmoreiz pēc vairākiem gadiem, no 26. jūnija līdz 3. jūlijam pasaules latviešu jaunatnes seminārs 2x2 notiks Ziemeļamerikā, pie Toronto, Kanādā.

Seminārs 2x2 pulcina jauniešus no 19 līdz 30 gada vecumam pavadīt nedēļu kopā, dzīvojot nometnes stilā, piedaloties ievirzēs, projektos, un kopnodarbībās, veidojot draudzības, kas paliek vēl tad, kad nometne beidzas. Latviešu jauniešiem, kas auguši dažādās pasaules malās, kam nāk līdz atšķirīga pieredze un vecāku un vecvecāku stāsti, 2x2 dod unikālu iespēju kopā pārrunāt aktuālas un svarīgas tēmas, par sevi un par pasauli, kopā darboties, kā arī priecāties un turpināt attīstīt sevi latviski. 2x2 semināram sekos XV Latviešu Dziesmu Svētki Toronto, dodot jauniešiem iespēju piedalīties abos pasākumos.

Vietas nometnē ir ierobežotas. Vadības mērķis ir, lai nometnē būtu vienāds skaits meiteņu un zēnu un lai būtu pārstāvēta gan Ziemeļamerika, gan Latvija, gan Eiropa, gan Austrālija. Šī iemesla dēļ reģistrācija iet strauji uz priekšu; jaunieši, kuri piesakās agrāk, nevien nodrošina sev vietu nometnē, bet arī var pieteikties uz ievirzi un projektu, kas visvairāk interesē. Organizētāji ir sākuši īpašu kampaņu, aicinot vecākiem un vecvecākiem dāvināt dalības maksu nometnei kā Ziemassvētku dāvanu.

2x2 seminārā Kanādā būs astoņas ievirzes un seši projekti. Ievirzēs notiek lekcijas un diskusijas ar dažādu nozaru speciālistiem,

kurpretī projekti ir praktiskas aktivitātes. Ievirzes notiek no rīta un projekti – pēcpusdienā. Ieviržu un projektu vadītāji pārstāv visas paaudzes, viņi ir gan no Ziemeļamerikas, gan Latvijas. Katrā ievirzē un projektā piedalās 8 – 12 dalībnieku. Katrs dalībnieks izvēlās sev vienu ievirzi un vienu projektu, kurā piedalās visu semināra laiku, dodot iespēju tematā un nodarbībā iedziļināties.

Kad piesakās, jaunieši var izvēlēties starp šādām ievirzēm: Kultūra un māksla (vad. Elizabete Ludvika - KAN), Vēsture un politika (vad. Edgars Kiršs - KAN), Globālais latvietis (vad. Ansis Bogustovs - LV), Tautiskais mantojums: gadskārtas svinēšana (vad.

Dace Mažeika - LV), Valoda (vad. Aiga Veckalne - LV), Es un tu: pašizziņa (vad. Madara Mazjāne - LV), Vadi sevi, vadi citus (vad. Inta Šķinķe - ASV), un Uzņēmējdarbība (vad. paziņos janvārī).

Divi projekti dos dalībniekiem iespēju piedalīties Dziesmu svētkos Kanādā. Kora projekta dalībnieki varēs dziedāt astoņas dziesmas Kopkora koncertā; kora projektu vadīs Krisīte Skare no Bostonas, ASV. Tautas deju projekta dalībnieki piedalīsies ar dažādu dejām lieluzvedumā; tautas deju projektu vadīs Juris Gogulis - LV. Citi projekti: Vitauts Straupe (Baltu Rotas - LV) vadīs Rotkalšanu, Agita Berga (LV) Aktīvo atpūtu dabā, Kika Nigale (ASV)

vadis Personīgo mākslu, kur dalībnieki varēs iedziļināties tajās mākslas interesēs, kuras viņus visvairāk aizrauj un Arta Balode (LV), vadīs nometnes digitalā avīzes projektu.

Būs arī kopnodarbības vakara pusē, pirms un pēc vakariņām, kā arī vēlāk vakarā. Starp kopnodarbībām būs danči, dziesmu karš, erudīcijas spēles, filma, talantu/ beztalantu vakars, paneldiskusijas, koplekcijas, skēršļu gājiens, un naktsrotaļas.

Nometnes vadība un programmas organizatori sastāv no Kanādas un ASV latviešiem: Nometnes vadītājs – Jānis Lazovskis, programmas veidotājas – Inga Upešlāce un Kristīna Putene, ad-

ministratore – Lizete Valdmane, dalībnieku koordinatore – Līva Zemīte.

Virstēma, ieviržu un kopnodarbību vadītājiem gatavojot programmu semināram ir: *Kur esam un kurp ejam?* Apskatīsim, kur mēs, kā tauta, kā valsts, kā latvieši esam nonākuši kopš neatkarības 1991. gadā un kopš iestāšanās ES 2004. g., un kādas mēs saredzam nākotnes iespējas.

2x2 dibināja Brunis un Biruta Rubesi 60s gados. 2x2 nometnes turpinājās Ziemeļamerikā regulāri līdz 90. gadu sākumam un Latvijas neatkarības, un kas iedvesmoja daudzus šodienas latviešu sabiedrības aktīvākos darbiniekus. Nometnes turpinājās Ziemeļamerikā, kaut retāk, vēl 20 gadus; pēdējo reizi nometne Ziemeļamerikā notika Malibu, Kalifornijā, 2010.g. Seminārs 2x2 atsākās Latvijā pirms četriem gadiem, lielā mērā pateicoties izveidotai 2x2 padomei Lienes Dindones un Jāņa Granta vadībā.

Padome turpina koordinēt 2x2 darbību, un šogad būs rīkoti kopā trīs semināri: būs arī ziemas nometne decembrī 2018.g., Kurzemē, un 2019. gada augustā Latgalē.

Vairāk informāciju par visām 2x2 nometnēm, kā arī pieteikšanos anketu, var skatīt mājaslapā www.2x2pasaule.lv. Ja ir kādi jautājumi par Kanādas nometni, lūdzu rakstiet Jānim Lazovskis pa e-pastu jlazovskis@gmail.com vai zvaniem Lizetei Valdmanei pa telefonu 905-745-2224.

VIEDOKLIS

ANDRIS MIČULIS,
folkloras pētnieks

Pārdomas par filmām “Nameja gredzens” un “Baltu ciltis”

Jau pavasarī, kad noskatījos filmu “Nameja gredzens”, ievēroju četru būtisku stūrakmeņu trūkumu.

Pirmais no tiem ir Zemgale pie jūras, kas visā filmas garumā traucēja visvairāk. Pie šī paša punkta vēl var minēt zemgaļu skandināvisko kuģi, apbedīšanu pa vikingu modei laivā uz ūdens un bezmaz vai zemgaļu identificēšanu ar vikingiem, rādot karojošos tetovētos skūtgālvjus.

Labi zināms, ka visā Baltijā matuš apgriezta vienīgi karagūstekņiem, vergiem, savukārt pavisam noskuva vienīgi tiem, kuri bija ko nopietnu noziegušies, piemēram, noslepkaļojuši kādu brammani vai vaideloti, un tie faktiski tika pilnībā izraidīti no sabiedrības. Otrkārt, traucēja baltu reālo svētnīcu apzināta nerādīšana un pat nepieminēšana, faktiski arī senās inteligēnces – brammanu – nerādīšana. Tā visa vietā uzkonstruēta nez kāda vēlinas ķeltu druīdu Stonhendžas versija – veidojums no milzīgiem, smagiem akmeņiem blūkiem, kādus uz purva salu nevarētu pat aizgādāt, nemaz nerunājot par to, ka tur varētu nodrošināt to neiegrīšanu.

Tajā pašā laikā reālie baltu cilšu megalītiskie akmeņi aplī un citi izlikumi palikuši bez jebkādas ievērinības. Arī mūsu senču senās svētnīcas ar sakrālajiem ceļiem, kas bruģēti ar akmeņiem, akmeņi ar senajām ideogrāfiskajām un rūniskajām rakstu zīmēm un daž-viet pat ļoti uzskatāmas svētkalnu sistēmas. Vai tiešām tik kļūdaini spriests, ka par ķeltu Stonhendžu daudz senākās baltiskās megalītiskās svētnīcas ārzemju skatītājam nerāisī vajadzīgās asociācijas?

Trešais filmas trūkums ir īstu nocietinājumu neesamība. Bet se-

nās pilis taču bija tik stipri nocietinātas, ka tās bija iespējams ieņemt tikai ar viltu vai nodevību! Neraugoties pat uz okupantu kaujas tehnoloģiju pārākumu, kas gan arī netika filmā parādīts.

Visbeidzot – pēdējais trūkstošais balstakmens ir pilnīgs etniskā elementa, noskaņas, trūkums, kas būtu bijis viegli panākams ar atbilstošas mūzikas iekļaušanu (kaut vai epizodiski), ko spēlē ar koklēm, ģīgām, stabulēm, niedru stabulēm, dūdām, varģiem u.c. Tāda mūzikas filmas darbību uzreiz būtu saistījusi ja nu ne tieši ar seno Zemgali, tad ar baltu tautām kopumā gan. Citādi nevar teikt, ka mūzika būtu sižetam neatbilstoša: faktiski jau tā bija diezgan saskanīga, tikai ne baltiska. Etnisko noskaņu diez kā nerādīja arī tie krēslī ar pārspīlēti daudzajām, pēc savas nozīmes atšķirīgām un enerģētiski nesaderīgām vienkopus izcirstajām senču zīmēm (kas par daudz un bez jēgas, tas tikai par skādi!), turklāt vēl ar visām ģeometriski stūrainajām formām, kādas kokgriezumiem galīgi nebija raksturīgas.

Daudzās sīkās kļūdas, vēsturiskās un etnogrāfiskās neatbilstības nebija tik traucējošas, jo šī filma nebūt nepretendēja uz vēsturisku precizitāti un uztverama tomēr kā mākslas darbs vai daiļdarbs. Par trūkumu neuzskatu arī faktu, ka galveno lomu tēloja ārzemnieks. Protams, nesaku, ka mums pašiem nav labu aktieru. Ir un pat ļoti labi. Kaut vai paskatieties vien, cik pārlicinoši “galveno čekistu” Dīteriņu jaunajā rokopēras “Lāčplēšis” iestudējumā tēloja Atis Ieviņš. Taču runa ir par ko citu. Pastāv tāda lieta kā vēsturiskā atmiņa, kas zemapziņā sež katram no mums. Šī zemapziņas dziļumos nodzītā vēsturiskā atmiņa satur

aizvainojumu un atriebes dziņu par nodarījumu mūsu senčiem senos laikos – par senās inteligēnces fizisku iznīcināšanu, spīdzināšanu un dedzināšanu sartos, svētnīcu un sakrālo atribūtu izpostīšanu. Šī smagā bagāža var būt traucēklis, lai vai cik labs aktieris tēlotu. Tā-dēļ varbūt tieši labāk bija neatkarīgs, ar konkrēto vietu un vēsturi-ko laiku nesaistīts Nameja lomas tēlotājs.

Neraugoties uz visiem norādītajiem grūļīgajiem pamatiem, filma ir ne vien tehniski ļoti labi un prasmīgi uzņemta un nebūt ne slikts visu aktieru tēlojums, bet pats galvenais – filmai bija vienots, spraigs sižets, un to bija interesanti skatīties. Ļoti būtiski, ka pamatā bija konkrēta doma un patriotiska ideja, kas radīja lepnumu par mūsu senču varonību un brīvības alkām.

Vai filmu “Nameja gredzens” varēja uztaisīt labāk, ja tās veidotāji ar kādu būtu konsultējušies? Noteikti, un pārsvārā nemaz nevajadzētu oficiālo vēsturnieku klātbūtni. Faktiski tieši *Viedas* pētnieki būtu varējuši sniegt vispusīgākos ieteikumus.

Noskatoties filmu “Baltu ciltis”, pārņēma vienīgi vilšanās sajūta par veltīgi izšķērdēto valsts (tātad, arī manu) naudu un nožēla par to, ka

tagad šo surogātu skolās rādīs kā vēsturisku uzskates līdzekli.

Šī filmas ēka būvēta grūļīgā purvā uz neglābjami iegrimstoša sfagnu pārklāja. Tē vispār nav jēgas mēģināt uzskatīt visus trūkumus, jo manāma nepilnība ir nepilnības galā un ir pat skaidras, acīm redzamas kļūdas. Ļoti tendenciozs, vienus pusējs vēsturisko faktu izklāsts, ieskaitot pat okupantu hronikās neminētas un nekādi nepierādītas atsevišķu vēsturnieku hipotēzes. Šajā filmā vispār nav pat itin nekāda saistoša, vienojoša sižeta, kur nu vēl tā attīstības. Viena vienīga garlaicība un vienveidīgums.

Izskatās, ka abi režisori un pārlietu daudzie vēstures konsultanti, katrs vilkuši uz savu pusi. Filmai caurvijas nepārtraukta brutālitate, vardarbība, slaktiņi un asinsizlīšana. Klaja necieņa gan pret cilvēka, gan dzīvnieku dzīvību. Tendenciozs bezjēdzīgs, hipertrofētas dzīvnieku upurēšanas demonstrējums un necieņas izrādīšana pret sievieti.

Ja filmā “Nameja gredzens” tika rādīta, kaut arī kļūdaina un pārspīlēta, versija par vietējo Stonhendžu, tad filmā “Baltu ciltis” tendenciozi netika rādīta itin nekāda

megalītiskā svētnīca, jo mežoniem taču nekāda garīgā dzīve, jeb kultūra līdz kristīgo kolonistu ienākšanai vispār nedrīkstēja pastāvēt. Tik vien kā atsevišķi brīvi izraudzīti ziedokļa akmeņi vai muļķīgi par svētiem uzskatīti koki.

Tendenciozi no visiem daudzajiem gadskārtu svētku rituāliem parādīti vienīgi Jāņu kailskati. Ne vainagu pišana un peldināšana, ne uguns kuri, bet tikai un vienīgi kailskati, turklāt bez jebkāda sīkāka paskaidrojuma – kāpēc? un ko tas nozīmē?

Ne vārda par to, ka no tā laika smagajām drēbēm un rotām brīvs, kails sievietes augums (faktiski kails augums vispār) simbolizē tīru, brīvu dvēseli...

Kliedzošākā hronikās neminētā, vienpusējā un zinātniski nepierādītā hipotēze filmā bija iestrādāta kā katēgorisks un neapstrīdams apgalvojums, ka vendi bijuši somugri, turklāt vēl, ka viņi bijuši animisti. Abi šie apgalvojumi nebūt nav ne tie veiksmīgākie, ne ticamākie.

Tehniski materiāls uzņemts diezgan labi. Traucēja vienīgi hipertrofēti kariķētā animācija, aprakstot nopietnas lietas. Taču tam visam tomēr ir maza jēga, ja filmai nav patiesa saturs. Protams, par nekādu patriotismu un emocionālo lādiņu te vispār nevarēja būt ne runas. Kaspars Bārbaļs ar filmas mūziku gan bija centies labot “Nameja gredzena” kļūdu, bija centies to rakstīt pēc iespējas etnisku, izpildījumā iekļaujot gan dūdās, gan citus etniskos skaņrikus. Tomēr, pat ja mūziku būtu rakstījuši paši “Ilgi”, tā nespētu glābt tik zema līmeņa darinājumu, kas drīzāk izskatās pēc publiskas mūsu senču noķengāšanas jeb paņirgāšanās par mūsu tautas saknēm.

JĀNIS KRAMĒNS

Is Latvia Really a Small Country?

Readers of “Jauno Laiks” may look at the question posed above and simply reply, “Why, of course it is! Latvia is really small.” They would agree with that statement without giving it a second thought, because our leaders and politicians constantly intersperse their speeches with the claim that “Latvija ir maza valsts” (Latvia is a small country).

After listening to that assertion over and over again, I almost started to believe it. We're small. But is that really true? I then thought back to what Lucs kundze taught us in geography class in Latvian Sunday school in Chicago back in the 1960's – “Latvija nav maza valsts!” So, which is true?

Let's take a look at a map of Europe. Most sources put the number of countries in Europe at 50 (we will leave out the disputed territory of Kosovo, which, by the way, is smaller than Latvia). So, how many of Europe's countries are smaller than Latvia? When I have put this question to my English lan-

guage students – adults and high schoolers (and to Latvians in general) – the most frequent answer has been “5”, although a few brave souls have dared to hazard a guess up to 13. When asked to name these small-scale nations, invariably everyone chimes in that our size challenged neighbor to the north, Estonia, is smaller. Those Estonians may be ahead of Latvia in a number of key economic and social areas, but our country is bigger than theirs! Take that!

OK, who else is smaller? Here things always get a bit dicey. Most are convinced that Lichtenstein is fairly small and probably smaller than Latvia. That is true. How about Vatican City? Is it really a country? Yes, it actually is. And it is quite small. Who is next? Quite a few correctly guess that San Marino and Monaco are in Europe and are real countries (and small), but this is where the geography well usually runs dry. I don't think there are any more countries smaller than Latvia. “I've been to

Denmark and it seems to be quite large.” “The Netherlands are always reclaiming land from the Baltic Sea. They must be bigger than Latvia.”

So, what is the correct answer? It turns out that of Europe's 50 countries, 22 are smaller than Latvia. Such notable countries as Belgium, Switzerland, Luxembourg, Slovakia, Denmark, and, of course, the Netherlands fall short in comparison to Latvia. Latvia actually is not a small country.

But that begs a bigger question. Why are Latvian leaders obsessed with size? Why do they pepper their speeches with “Latvija ir maza valsts?” During this centennial year Latvia looked back at some remarkable accomplishments: a country that in 1918 arose from the rubble of the collapsing Russian Empire and proved to the world that with a strong work ethic and a deep-rooted desire for education it can be economically successful and a respected member of the interna-

tional community. In 1991 Latvia again emerged from a collapsing Russian (USSR) empire, and, as before, overcame tremendous adversity to regain its deserved place among the democratic nations of the world. Latvia has succeeded not because of its size, but because of its accomplishments. When our athletes bring home medals in bobsledding, boxing, tennis, ice hockey, or floorball (European Men's champion in 2011, 2012, 2013; 2nd place in 2015, 2016; Women's champion in 2011!), it's not because Latvia is small or large, but because they earned them. When the Faroe Islands (50,000 people/1,400 km²) or Andorra (66,000/468 km²) beat Latvia in soccer, we didn't cry, “Latvija ir maza valsts.” They won! When Latvia beat Russia in ice hockey or Austria in the Fed Cup tennis tournament, were not a “small country”. When Slovenia beat Latvia on its way to the European basketball championship in 2017 (and beat Spain,

France, and Serbia along the way), we didn't cry, “Latvija ir maza valsts”, because Slovenia is a third of the size of Latvia.

Our national leaders have to overcome their size phobia. This repeated belittling of Latvians with “Latvija ir maza valsts” in their speeches is wrong and dishonest.² Size doesn't matter in the effort to succeed. Latvia has proven that again and again. It's the will of the people, the vision offered by respected statesmen, and the desire to achieve success. “Latvija nav maza valsts!”

¹ Lithuania, our neighbor to the south, is 700 km² (270 sq. miles) larger than Latvia.

² Do Latvian leaders believe that the Dutch, Danes, and Belgians go around lamenting about how small their countries are?

*How does Latvia compare to the USA? Latvia is the size of Hawaii, Maryland, and Rhode Island combined with American Samoa thrown in!

ALJAS LAPA

XIV Starptautiskie latviešu jauno mūziķu meistarkursi “Mūzikas interpretācija mūsdienās”

DACE APERĀNE

Jaunie mūziķi, tai skaitā atskaņotājmākslinieki, komponisti un mūzikas skolotāji no Latvijas un ārvalstu mūzikas skolām, vidusskolām, akadēmijām un konservatorijām ir aicināti laikus ielāņot savu vasaru 2020. gadā, lai rastu iespēju piedalīties XIV Starptautiskos latviešu jauno mūziķu meistarkursos “Mūzikas interpretācija mūzikā”. **Meistarkursi noritēs 2020. gadā no 14. līdz 23. jūlijam Siguldā Mākslu skolā “Baltais Flīgelis”, Siguldā, Latvijā.** Meistarkursu vispārējā programma un informācija tiks izziņota 2019. gada sākumā. Meistarkursu ievērojamie lektori un mācībspēki pārstāvēs Latviju, ASV, Kanādu, Lietuvu, Austrāliju, Vāciju, Angliju un citas valstis. Viņu vadībā notiks instrumentālās, vokālās, diriģēšanas, kameransambļa un kompozīcijas meistarklases, kā arī, koris un orķestris. Meistarkursu mērķis ir latviešu jauno mūziķu (no 16. g.v.) profesionālās meistarības pilnveide. Neformālā, draudzīgā meistarkursu darbības gaisotne veicinās tās dalībnieku savstarpējo kontaktu un mūzicēšanas veidošanos.

Meistarkursu pirmsākumi meklējami trīs Starptautiskajās latviešu jauno mūziķu mūzikas nometnēs Kanādā. Kopš 1994. gada Latvijā ir organizētas trīspadsmit mūzikas nometnes, kuras laika gaitā ar savu augsto profesionālo līmeni ieguvušas meistarkursu statusu. Meistarkursu va-

Čellista Jāņa Laura meistarklase: pie klavierēm koncertmeistare Lauma Prūse; čelliste Undīne Balode // FOTO: Maija Avota

dītāju un dalībnieku koncerti bagātinās Siguldā koncertdzīvi. Dalībniekiem būs iespēja lekcijās un meistarklasēs gūtās zināšanas pielietot radošajās izpaušmēs koncertvakaros, kā arī par koncertiem rakstīt recenzijas meistarkursu avīzei. Kā visos meistarkursos, tā arī XIV meistarkursos, jauniem mūziķiem būs iespēja atskaņot latviešu komponistu darbus un iepazīt spilgtas latviešu mūzikas personības no visas pasaules.

Viena no iepriekšējām meistarkursu dalībniecēm, pianiste Anastasija Jevstignejeva no Daugavpils Mūzikas vidusskolas par saviem iespaidiem piedaloties XIII meistarkursos (2018. g. vasarā) raksta: “Meistarkursu dienas

mēs pavadām ar apbrīnojamiem pasniedzējiem, kuri vienmēr ir gatavi atbalstīt, palīdzēt, dot padomus, īstenot mūsu idejas. Šī ir

vieta, kur parādās jauni draugi un domubiedri. Šeit rodas interesantas pārrunas par mūziku un jaunās idejas. Šī vieta dod milzīgu iespēju muzicēt kopā ar ievērojamajiem māksliniekiem, gūt jaunu pieredzi un realizēt fenomenālas idejas.”

XIV Starptautisko latviešu jauno mūziķu meistarkursu vadītājs būs Ventis Zilberts (Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija), mākslinieciskā vadītāja – Dace Aperāne (ASV), savukārt kursu nozaru vadītāji atskaņotājmākslā – Agnese Egliņa (Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija) un Ventis Zilberts (Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija), kom-

pozīcijā un mūzikas teorijā – Gundega Šmite (Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija), mūzikas pedagoģijā – Dace Aperāne.

Meistarkursu direktors, pianists Ventis Zilberts: “Šādiem kursiem Latvijā ir nenovērtējama nozīme – gan jaunās paaudzes mūziķu prasņu un spēju izkopšanā un attīstīšanā, gan neparastas radoas gaisotnes radīšanā Latvijā vispār. To ļoti sekmē diasporas mūziķu – kursu vadītāju un arī dalībnieku klātbūtne.”

Priecāsimies sagaidīt Jūs, mīļos latviešu jaunos mūziķus no Ziemeļamerikas, Siguldā, 2020. gada vasarā! Informācijai, lūdzu rakstiet: aperanscrd@aol.com.

Vokālās meistarklases vadītāja Inga Šļubovska-Kancēviča ar dalībniecēm // FOTO: Maija Avota

DAINIS MJARTĀNS

Viltus ziņas Latvijas interneta portālos

Fake news – viltus ziņas, jēdziens, kas nav svešs Amerikas latviešu lasītājiem. Izdomātā, nereti skandalozā un apmelojošā informācijas izplatās arī Latvijas interneta vietnēs. Tas ir gan sabiedrības ietekmēšanas līdzeklis, gan vieglas peļņas avots.

Uzticēšanās plussaziņas līdzekļiem krītas daudzās valstīs, un tā ir liela problēma. Pats melu un dezinformācijas apjoma pieaugums informācijas telpā veicina publikā priekšstatu, ka ticēt nevar teju nevienam.

Šobrīd Latvijā neviens likums neaizliedz publicēt melus. Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra Re:Baltica vadītāja Inga Sprinģe norāda – ja meli ir publicēti nevienam nezināmā tīmekļvietnē, lai tā tur nomirst dabiskā nāvē. Slikti, ja ar šo informāciju sāk dalīties daudz cilvēku, izraisot paniku daļā sabiedrības vai arī kādam nodarot materiālu kaitējumu. Šādā gadījumā informācijas izplatītājiem jāsaņem sods kaut vai kā brīdinājums citiem vieglas peļņas kārotājiem.

2018. gada 21. augustā Valsts policija Rīgā aizturēja vairāku populāru viltus ziņu portālu uzturētāju Niku Endziņu, kurš joprojām atrodas apcietinājumā.

Policijas ziņojumā minētās septiņas interneta vietnes – tv-play.lv,

neticams.net, redzams.lv, redzams.net, kasjauns.net, parvisu.net un atklats.com – kuras pamatā izplatīja vienus un tos pašus safabricētos vēstījumus, kopš Endziņa aizturēšanas ir slēgtas. Pēc šīsvasaras likumsargu aktivitātēm apmeklētājiem nav pieejami arī vēl vairāki citi dezinformācijas portāli. Dažas vietnes nav slēgtas pilnībā, tomēr ziņu plūsma tajos apsikusi jūlija nogalē.

Vidzeme Augstskolas profesors Jānis Buholcs norāda, ka “klikšķu portāli” publicē jebko, ar ko ir iespējams piesaistīt uzmanību. To dominējošā interese ir pelnīt naudu ar reklāmām. Citas savu vēstījumu sekas šīs jomas biznesmeņus parasti neinteresē. Turpretī ziņas, kuras veido pašmāju vai ārvalstu propagandisti, tiek veidotas ar gluži citu aprēķinu. Tur sekas – noteikta veida uzskatu popularizēšana un rīcības veicināšana auditorijā – ir galvenais, bet darbības ekonomiskais pamats ir sekundārs.

Kā norāda lvportals.lv redaktors Guntis Šcerbinskis, apgalvot, ka Latvijas informatīvā telpa būtu dezinficēta pilnībā gan nevar. Savu darbību aizvien aktīvi turpina vairāki tā saucamie klikšķu portāli. Tomēr atšķirībā no apcietinātā Endziņa, kurš sabiedrību centās šokēt, ziņojot par izdomātām katastrofām ar simtiem

upuru, pašlaik informatīvajā telpā cirkulē “maigie meli” un mazāk toksiski klikšķu medišanas paņēmieni. Ciņā par auditorijas uzmanību un klikšķiem aizliegti paņēmieni joprojām ir izplatīti. Turklāt mūsu tiesībsargu aktivitātes nav ierobežojušas Krievijas dezinformācijas izplatīšanas avotus. Skaidrs, ka efektīvākās zāles pret to ir iedzīvotāju medijpratības veicināšana.

Inga Sprinģe izceļot galvenās viltus ziņu kategorijas kā pirmo min **nomelnošanu**. Visbiežāk tā tiek izplatīta par politiskiem, tie sevišķi – priekšvēlēšanu laikā. Motīvi divi. Vai nu kārtējo reizi izraisīt cilvēkos reakciju, kas vairo klikšķus un līdz ar to ieņēmumus no reklāmām, vai arī apzināti diskreditēt politiskos konkurentus. Ko darīt upurim? Vērsties tiesā civiltiesiskā kārtībā par goda un cieņas aizskaršanu.

Otra kategorija **dezinformācija**, kas ir apzināti sagrozīta informācija ar mērķi manipulēt ar konkrētās valsts iedzīvotāju prātiem, rezultātā šķēļot sabiedrību un destabilizējot situāciju. Kopš Krimas aneksijas aktuāla tēma, kuras uzraudzīšanā veiktas konkrētas darbības.

Kā raksta Inga Sprinģe precedents bija arī prokremliskā Aleksandra Gaponenko arests pēc viņa

ieraksta portālā *Facebook*, ka “Skonto” stadionā tiks izveidota koncentrācijas nometne Latvijas krieviem. Tiesa, prokremliskie mediji šo notikumu pagrieza sev vēlamā gaismā, “zīmējot” Gaponenko kā mocekli un aizmirstot pieminēt viņa izteikumus par “Skonto” stadionu.

Mēs dzīvojam vienā valstī, bet tomēr divās informācijas telpās, un saturs, kas domāts auditorijai, kas plašsaziņas līdzekļus patērē krievu valodā ļoti bieži ir atšķirīgs, tādā veidā, maldinot krievu preses un interneta portālu lasītājus Latvijā. Viens no neseniem šādiem maldināšanas piemēriem ir *Vesti.lv*. 21. septembra publikācija ar virsrakstu “Krievijas Federācijas Dome ratificēja dokumentu par Latgales un Vidzemes finansēšanu”. Virsraksts jau pats par sevi ir maldinošs, jo runa ir par Eiropas Savienības pārrobežu sadarbības programmu, tāpēc akcents uz Krievijas vienpusēju ieguldījumu maldina lasītājus. Turklāt runa nav par “Latgales un Vidzemes finansēšanu”, bet gan par pārrobežu sadarbību, kura ietver ne tikai Latgali un Vidzemi, bet arī Sanktpēterburgu, Pleskavas un Ļeņingradas apgabalu.

Vienkārt runājot, bez Briseles līdzekļiem vispār nebūtu šādas programmas. Minētais nesatrauc

Vesti.lv darbiniekus, jo mērķis jau bija nevis informēt, bet maldināt sabiedrību. Kā norāda Austrumeiropas politikas pētījumu centra pētnieks Andis Kudors, raksts maldina arī ar vizuālās manipulācijas palīdzību. Publikācija ilustrēta ar attēlu, kur Latgalē ir iekrāsota zili baltajās tā saucamā Latgales karoga krāsās ar neoficiālo ģerboni. Kāpēc arī Vidzeme nav atšķirīgi vizuāli izcelta? Tāpēc, ka autori spēlēja ar separātisma un autonomijas tematiku, kurai, protams, nav reāla pamata, runājot par sabiedrības noskaņojumu Latgalē. Bet kurš gan te domā par realitāti? Jautā Andis Kudors.

Te arī jāpiezīmē, ka tā saucamais Latgales karogs bieži tiek lietots, tieši pasvītrotot Latgales autonomijas un seperātisma tendences, kas rada jautājumu, vai karoga iniciatori nav izdarījuši lāča pakalpojumu Latvijas nelabvēļiem. Kā secina Andis Kudors, lasot *Vesti.lv* un līdzīgus medijus (nez vai šo vārdu vispār te var lietot), nevilšus nākas jautāt, kas notiek šo žurnālistu galvās. Vai būs kauns? Nevaram ieliet visu cilvēku prātā un sirdī, tomēr žurnālistiem visā pasaulē ir jāsaprot, ka viņiem ir lielāka atbildība par savu attieksmi pret patiesību, sevi un auditoriju nekā daudzu citu profesiju pārstāvjiem.

KULTŪRA

LIĀNA LOGINA
speciāli Jauno Laiks

“Ar Latviju sirdī” – plaša diasporas mākslas izstāde Liepājā

Liepāja. Latvijā dzīvojošajiem noskaņām bagātās Kurzemes pilsētas vārds vispirms saistās ar mūziku, ar mākslu, ar kultūras vērtībām un, protams, ar jūru un vēju. Pilsētā, kurā piedzimst vējš... – dzied dziesminieki, bet pirmskara paaudzei, kurai nācās doties bēgļu gaitās, skats uz Liepāju bija pēdējais, ko viņi redzēja, kuģim vai laivai attālinoties no dzimtenes krasta.

Liepāja ir daudzveidīga pilsēta. Tai ir savs simfoniskais orķestris un jauna kocertzāle. Ir savs teātris ar senu pagātņi un jauno prātu kalve – Liepājas universitāte. Ir tradīcijām bagāta mūzikas un mākslas skola. Liepājai ir arī savs tramvajs, kas, rāmi dunēdams, dodas cauri visai pilsētai. Tramvajs liepājniekiem bija pašiem pirmajiem, vēl pirms Rīgas. Liepājai ir savs tirgus, ko izsenis pazīst kā Annas tirgu, kur galdī nokrauti ar dažādu krāsu smaržīgiem āboliem, garšaugiem un izskatā nelieliem, bet formas ziņā skaistajiem Kurzemes bumbieriem.

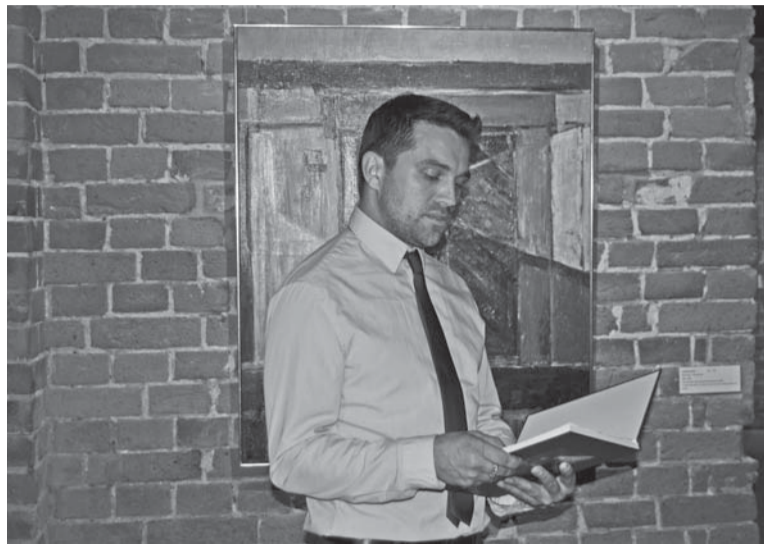
Liepājā ir arī savs mūzikas ceļš, kuru iezīmē pabirušas sudrabainas notis un pašiem sava mūziķu “slavas aleja”. Tagad arī Pasaules latviešu mākslas centra (PLMC) ceļojošā izstāde pēc galerijas “Romās dārzs” ielūguma ir iegriezies Liepājā. Šī ir pirmā reize, kad latviešu diasporas māksla tiek rādīta Kurzemes pusē. Galerija “Romās dārzs” ir privāts veidojums, kā stāsta galerijas vadītāja Astra Dzene: “Par PLMC uzzināju no interneta. Ieinteresējos, aprunājos ar galerijas īpašnieku Ivaru Keselfeldu, nolēmām iepazīties klātienē, devāmies uz Cēsīm, lai interešu sakrītības gadījumā uzaicināt pie sevis.”

Sarunas izrādījās veiksmīgas, uz Liepāju atceļojuši pāri par trīsdesmit autoru sešdesmit darbi. PLMC pārstāvis Dainis Mjartāns izstādes atklāšanā izteica gandarījumu, ka PLMC kolekcijas daļu varēs aplūkot arī liepājnieki. “Tā ir tikai neliela daļa no daudzskautnainā trimdas latviešu mākslinieku devuma. Mūsu kolekcijas darbi četrus gadu laikā ir pabijuši Daugavpilī, Rēzeknē, Ludzā, Krāslavā, Varakļānos un Rīgā, tagad pienācis laiks Kurzemei.”

Mākslinieks Niklāvs Strunke jau dažus gadus pēc emigrācijas uz Zviedriju rakstīja, ka jārūpējas par Rietumu pasaulē darbojošos mākslinieku devuma saglabāšanu. Pašlaik, bez kolekcijām mākslas muzejos, patstāvīgi diasporas māksla tiek apzināta un izstādīta Cēsīs un Klinklāva galerijā latviešu īpašumā Gaŗezers, Mičigānas štātā ASV.

Liepājas izstādes apmeklētāju rīcībā ir arī mākslinieku biogrāfijas, tās ir patiesi interesantas un varbūt sniegs arī nelielu ieskatu par to, kādi apstākļi, pārdzīvojuši ir ietekmējuši konkrētā mākslinieka daiļradi.

Galerija “Romās dārzs” ierikota vēsturiskās viesnīcas “Roma” vīna

Kārlis Kanderovskis (Čikāga)

Atklājot izstādi. No Kreisās PLMC valdes loceklis Dainis Mjartāns, kultūras ministrijas parlamentārā sekretāre Marika Zeimule, mākslinieka J. Kalmītes mazdēls Kārlis Kanderovskis, Liepājas vicemērs Atis Deksnis, vēsturnieks Gunārs Silakaktiņš

pagraba telpās. Mākslas aprindās ik pa laikam uzrodas jautājums par mākslas attiecībām ar telpu. Vieni uzskata, ka mākslu var izstādīt jebkur, un tās vērtība tāpēc nemainīsies. Protams, pašvērtība nemainās, taču piemērota ekspozīcijas vieta palīdz skatītājam šīs vērtības labāk ieraudzīt un saprast. Bijušie vīna pagrabi ar savu dabisko, organisko vidi – sarkano ķieģeļu sienām un arkām, kas mijas ar pelēko laukakmeņu mūrējumu, ir piemērota vieta mākslai. Katrs izstādītais darbs it kā atplaukst un uzrunā skatītāju ar tām vērtībām, kādas tajā ielicis pats autors. Nosaukšu māksliniekus, kuri šajā izstādē pārstāv diasporas dažādu paaudžu atšķirīgo mākslu: J. Gailis, J. Kalmīte, J. Zuntaks, V. Reinholds, N. Strunke, D. Dagnija, H. Norītis, U. Āboliņš, Z. Sapietis, A. Annuss, G. Roze, J. Kaķis, L. Dombrovska-Larsena, O. Šteiners, S. Šteiners, R. Kaņeps, Fr. Mīlts, V. Avens, J. Annuss, A. Hagen-Annuss, J. Šēnbergs, A. Karpovs, G. Pārups, G. Puriņš, L. Mieriņš, V. Ostreichere, O.

Skušķis, A. Krūkliņš, R. Grendze, M. Raudziņš, J. Strods u.c.

Izstādes gaitā uzrunāju dažus apmeklētājus. Atziņa bija viena: netaisnība ir notikusi, tautas viena daļa tikusi atšķelta, taču ir labi, ka māksla atgriežas. Prāvajā apmeklētāju pulkā maniju dažādu paaudžu mākslas cienītājus. Studentus un mākslas skolas audzēkņus sevišķi interesēja jaunāko laiku glezniecība, bet tie, kuri vēl turējās vecākiem pie rokas, ar lielu prieku paripināja Ritas Grendzes skanīgās metāla lodes. Izstādes atklāšanā liepājniekus ar sevi iepazīstināja un nelielu uzrunu teica latviešu diasporas jaunās paaudzes pārstāvis Kārlis Kanderovskis, Leldes Kalmītes dēls un Jāņa Kalmītes mazdēls: “Pēdējos četrus gadus katru vasaru esmu ceļojis uz Latviju, lai palīdzētu ierīkot izstādes un būvētu arhīvu PLMC Cēsīs. Es piedzimu un uzaugu Amerikā. Mana māte arī nodarbojas mākslas laukā, un šī gadsimta sākumā viņa rosināja dibināt Pasaules latviešu mākslas sabiedrību Amerikā. Atklāt diaspo-

ras mākslas muzeju Latvijā toreiz šķita neiespējami, bet laimīgā kārtā viņa satika Daini Mjartānu, kurš deva lielu ieguldījumu, lai mēs tagad būtu šeit. Man ir liels prieks pirmo reizi apmeklēt Liepāju. Ir tik interesanti ceļot pa Latviju un redzēt šīs vietas, kuras manā bērnībā pastāvēja tikai kartēs, grāmatās un ģeogrāfijas pārbaudījumos Čikāgas latviešu skolā. Protams, Liepāja ir pazīstama kā Annusa un Zuntaka dzimtene, bet arī ļoti daudz manu vecvecāku draugi un paziņas izbrauca no Latvijas tieši no Liepājas, tās viņiem bija pēdējās atmiņas no Latvijas. Mani vecvecāki mira Amerikā un nekad šo krastu vairs neredzēja. Man ir liels gods pie-

sniezējiem pilnvērtīgi sagatavot lekcijas. Mēs nevaram sūdzēties par monogrāfiju trūkumu, taču kopainas nav, informācija jāvāc kopā pa kriptiņai.

Liepājas domes vicemērs Atis Deksnis savā uzrunā sirsnīgi sveica izstādes autorus – gan dzīvos, gan jau aizsaulē aizgājušos – ar simbolisku atgriešanos mājās, piebilstot, ka pirms Latvijas neatkarības atjaunošanas šāda izstāde, jo īpaši militarizētajā, slēgtajā Liepājā būtu bijusi neiespējama. Liepāja bija tā vieta, no kuras ar Latviju sirdī trimdā devās simtiem latviešu, un ir labi, ka Liepāja ir arī tā, kur tagad daudzi no viņiem ir atgriezušies – savos darbos.

Latvijas valsts Simtgadē pieminama vēl kāda jubileja – Augustam Annusam šogad aprit 125. gadskārta. Komplektējot šo izstādi, galerijas īpašais lūgums bija ietvert kopainā pēc iespējas vairāk Liepājas mākslinieku darbu. Augusts Annuss savas dzīves laikā Latvijā vairs neatgriezās. Viņa gleznas, kopā ar dēla Jāņa un meitas Annas darbiem šajā izstādē runā kopīgu valodu. Aplūkojot A. Annusa trimdā tapušos darbus, nevar nemanīt ar kādām gaišām domām par dzimteni šie darbi gleznoti: maigas krāsoņu nianses Kursas zvejnieču tēlos mirdz kā gliemežvāku perlamutrs, bet tiklos esošās zivis kļuvušas par simbolu kaut kam daudz lielākam un augstākam nekā zvejnieku iztikas avots.

Par Jāņa Annusa darbiem ir dzirdēts sakām, ka tiem piemīt Vāgnera operu vēriens un emocionālais piesātinājums. Var sacīt arī tā, bet, lasot Rasmus Lāces monogrāfiju veltītu A. Annusam, atradu interesantu epizodi. Bēgļu gaitās Vācijā, Bambergā, A. Annuss bombardēšanas laikā vairākkārt vedis savu 10 gadus veco dēlu Jāni uz mājas bēniņiem, lai rādītu liesmojošās drupas: “Kad zelta puķīti iet pa gaisu, brīnišķīgs skats – zeltains tonis, nevis pelēks.” Ja esī tikai cilvēks, tevi pārņēmt šausmas un panika, redzot liesmas no sabombardētām mājām, bet, ja esi arī mākslinieks, tu redzi šī mirklā, šī notikuma dramatisko skaistumu. Karā ikvienam vienīgā realitāte ir nāve – izņemot mākslinieku.”

Izstādē pārtvēta arī Anna Hāgena Annuss – tēlniece, gleznotāja. Smalka, atraktīva, mākslinieciskajā izteiksmē neprognezējami daudzveidīga.

Nesen dzirdēju informāciju, ka Kanādas mediķi sākuši izrakstīt saviem depresijas nomāktajiem stresa pārņemtajiem pacientiem mākslas muzeja apmeklējumu. Ja Latvijas mediķiem arī ienāktu prātā tāda doma, viņi varētu parakstīt došanos uz Liepāju. Pozitīvisma pietiks ilgākam laikam.

Apmeklētāji gaidīti ti galerijā “Romās dārzs” Zivju ielā 3, Liepājā, līdz 2019. gada 28. februārim.

Mēs nevaram mainīt pagātņi, taču mūsu ziņā vēl ir nākotne. Lai gaiši Ziemsvētki, lai labām domām un darbiem piepildīts Jaunais gads!